

117. Perjantaina 17 päivänä marraskuuta 1989

kello 13

Siv.

Päiväjärjestys

Toinen käsittely:

Ilmoituksia

Siv.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvo-
verosta annetun lain muuttamisesta .. 3676

Hallituksen esitys n:o 129
Toivomusaloitteet n:ot 51 ja 89
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
62
Suuren valiokunnan mietintö n:o 154

2) Ehdotus laiksi taiteilijaprofessorin
viroista ja valtion taiteilija-apurahoista
annetun lain 3 §:n muuttamisesta 3680

Hallituksen esitys n:o 140
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 18
Suuren valiokunnan mietintö n:o 157

3) Ehdotukset laiksi opintotukilain
7 §:n muuttamisesta ja laiksi opintotu-
kilain muuttamisesta annetun lain voi-
maantulosäännöksen muuttamisesta .. 3685

Hallituksen esitys n:o 169
Lakialoite n:o 78
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 19
Suuren valiokunnan mietintö n:o 158

4) Ehdotukset laiksi äitiysavustus-
lain muuttamisesta 3686

Hallituksen esitys n:o 176
Lakialoite n:o 14
Toivomusaloitteet n:ot 1003/1987 vp.,
738/1988 vp. sekä 565 ja 625
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 26
Suuren valiokunnan mietintö n:o 161

5) Ehdotukset laeiksi virvoitusjuo-
maverosta annetun lain 6 §:n ja olutve-
rosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta 3687

Hallituksen esitys n:o 121
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
64
Suuren valiokunnan mietintö n:o 163

6) Ehdotus laiksi fosforilannoiteve-
rosta ”
Hallituksen esitys n:o 125
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
65
Suuren valiokunnan mietintö n:o 164

7) Ehdotukset laiksi polttoaineveros-
ta annetun lain väliaikaisesta muutta-
misesta 3688

Hallituksen esitys n:o 122
Lakialoitteet n:ot 83 ja 95
Toivomusaloitteet n:ot 156/1987 vp. ja
142/1988 vp.
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
67
Suuren valiokunnan mietintö n:o 165

8) Ehdotus laiksi kotimaasta tapah-
tuvaan aluksen hankintaan myönnettä-
vistä korkotukilainoista annetun lain
muuttamisesta 3690

Hallituksen esitys n:o 191
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
69
Suuren valiokunnan mietintö n:o 166

9) Ehdotus laiksi julkisen talouden
tutkimuskeskuksesta ”

Siv.

Siv.

Hallituksen esitys n:o 161 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71 Suuren valiokunnan mietintö n:o 167	
10) Ehdotus laiksi aluevaihdsta val- tion ja YIT-Yhtymä Oy -nimisen osa- keyhtiön välillä	3690
Hallituksen esitys n:o 199 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72 Suuren valiokunnan mietintö n:o 168	
11) Ehdotus laiksi kuluttajaneuvon- nan järjestämisestä kunnassa annetun lain 8 §:n kumoamisesta	3691
Hallituksen esitys n:o 189 Talousvaliokunnan mietintö n:o 10 Suuren valiokunnan mietintö n:o 169	
12) Ehdotus laiksi sosiaali- ja tervey- denhuollon suunnittelusta ja valtion- osuudesta annetun lain muuttamisesta .	„
Hallituksen esitys n:o 203 Toivomusaloite n:o 822/1988 vp. Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 27 Suuren valiokunnan mietintö n:o 170	
13) Ehdotus laiksi asumistukilain muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 182 Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 29 Suuren valiokunnan mietintö n:o 171	
14) Ehdotus laiksi merenkulkulai- toksesta	„
Hallituksen esitys n:o 148 Liikennevaliokunnan mietintö n:o 9 Suuren valiokunnan mietintö n:o 172	
Ensimmäinen käsittely:	
15) Ehdotus laiksi pellonraivaus- maksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta	3699
Hallituksen esitys n:o 145 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68	

Esitellään:

16) Ed. Tennilän ym. lakialoite n:o
102 laiksi pankkien perimien palvelu-
maksujen kieltämisestä 3700

Pöydällepanoa varten esi-
tellään:

17) Valtiovarainvaliokunnan mietin-
tö n:o 70 hallituksen eduskunnalle an-
taman kertomuksen johdosta niistä toi-
menpiteistä, joihin eduskunnan teke-
mät muistutukset valtiovarain hoidosta
ja tilinpidosta vuonna 1986 ovat anta-
neet aiheutta (K n:o 11) „

18) Valtiovarainvaliokunnan mietin-
tö n:o 73 hallituksen esityksen johdosta
laiksi liikevaihtoverolain 16 ja 27 §:n
väliaikaisesta muuttamisesta (HE n:o
212) „

19) Valtiovarainvaliokunnan mietin-
tö n:o 74 hallituksen esityksen johdosta
vuoden 1990 rakennusverolaiksi (HE
n:o 208) „

20) Talousvaliokunnan mietintö n:o
12 hallituksen esityksestä laiksi kulut-
tajavirastosta (HE n:o 151) „

21) Talousvaliokunnan mietintö n:o
13 hallituksen esityksestä laiksi kulut-
tajatutkimuskeskuksesta (HE n:o 152) .

22) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o
21 hallituksen esityksen johdosta laiksi
valtion taidemuseosta ja laiksi valtion
taidemuseosta annetun lain voimaan-
panosta (HE n:o 168) „

23) Maa- ja metsätalousvaliokunnan
mietintö n:o 13 hallituksen esityksestä
laiksi Valtion viljavarastosta (HE n:o
170) „

24) Maa- ja metsätalousvaliokunnan
mietintö n:o 14 hallituksen esityksestä
laiksi lainajyvästöistä ja siemenrahas-
toista annetun lain 14 §:n muuttamises-
ta (HE n:o 214) „

25) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o
28 sen johdosta, että eduskunnan tie-
toon on saatettu asetus työsuojeluhäl-
linnon eräistä virkajärjestelyistä (A n:o
30) „

26) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 30 hallituksen esityksestä laeiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain 1 §:n ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta (HE n:o 193) 3700

27) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 31 hallituksen esityksestä laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1990 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta ja työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1990 (HE n:o 154) 3701

28) Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksestä laiksi eräiden asuntolainojen lyhennysten ja korkojen lykkäämisen väliaikaisesta järjestämisestä (HE n:o 180) ”

29) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 75 hallituksen esityksen johdosta laiksi vuodelta 1990 toimitettavan verotuksen perusteella maksettavien palautusten ja kannossa maksettavan lopullisen veron korottamisesta (HE n:o 185) ”

30) Talousvaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksestä laiksi elintarvikevirastosta (HE n:o 150) ”

31) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 21 hallituksen esityksestä öljysuojarahastoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta (HE n:o 215) ”

32) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 22 hallituksen esityksestä laiksi yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain muuttamisesta (HE n:o 188) ”

33) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä porotalouslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE n:o 144) ”

34) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksestä laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta (HE n:o 153) ”

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Siv. Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander sekä edustajat Aaltonen, Ahde, Anttila, Björklund, Dromberg, Elo, Halonen, Jokinen, Juhantalo, Jurva, Kokko, Laine, Lindroos, Moilanen, Mäki-Hakola, Nieminen, Paakkinen, Paasio, Pelttari, Perho, Puska, Saapunki, Tiuri, Wahlström ja Varpasuo.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander ja ed. Paakkinen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia ed. Jurva, virkatehtävien vuoksi edustajat Anttila, Halonen, Paasio ja Tiuri sekä yksityisasioiden takia edustajat Dromberg, Jokinen, Lindroos ja Saapunki, tämän kuun 21 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Puska sekä ensi joulukuun 5 päivään sairauden takia ed. Moilanen.

Uusi hallituksen esitys

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan marraskuun 10 päivästä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 220, joka nyt on edustajille jaettu.

Ulkoasiainvaliokunnan jäsenet

Puhemies: Ilmoitetaan, että valiokunta-paikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Paasilinna vapautusta ulkoasiainvaliokunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anosta.

Anomukseen suostutaan.

Puhemies: Ilmoitetaan, että ulkoasiainvaliokunnan täydennysvaali suoritetaan ensi perjantain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n

mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kuluva marraskuun 24 päivänä kello 10.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 129
Toivomusaloitteet n:ot 51 ja 89
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62
Suuren valiokunnan mietintö n:o 154

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. E. Aho: Herra puhemies! Suomessa joukkoliikenteen palvelujen säilyminen on vakavasti uhattuna. Etenkin maaseutualueilla linja-autoliikenne on ajautunut suuriin taloudellisiin vaikeuksiin, ja jos mitään ei tehdä, edessä on palvelujen erittäin nopea ja jyrkkä karsinta. Hallituksen ensi vuoden budjettiesitys ei paranna tilannetta. Päinvastoin polttoaineverojen, liikevaihtoveron sekä sosiaaliturvamaksujen korotukset lisäävät linja-autoliikenteen kustannuksia enemmän kuin joukkoliikenteen tukea ehdotetaan korotettavaksi. Linja-autoliitto on laskenut,

että lisäkustannukset ovat noin 50 miljoonaa markkaa vuositason korkeammat kuin joukkoliikenteen kustannuksia alentava tuki.

Meillä on uhkaamassa Ruotsin tilanne, jossa yksityiset joukkoliikennepalvelut menetetään. Niiden tilalle yhteiskunta joutuu miljardituella rakentamaan uudet julkiset palvelut. Tämä ei ole kansantaloudellisesti järkevää, vaan tilanne olisi syytä nopeasti korjata. Meidän mielestämme paras tapa lisätä joukkoliikenteen tukea olisi se, että linja-autoliikenteelle sallittaisiin verottoman polttoaineen eli kevyen polttoöljyn käyttö. Se ei ole ehkä ympäristöllisesti paras mahdollinen ratkaisu, mutta se on ainoa keino, jolla voidaan turvata varsinkin maaseutualueilla joukkoliikennepalvelujen säilyminen.

Tästä asiasta on runsaasti kannanottoja, sitä on pitkään valmisteltu. Liikennealan järjestöt, liikenneministeriö ja osa valtiovarainministeriöstäkin kannattaa tällaisen järjestelyn toteuttamista. Se olisi yksinkertainen, vähän byrokraattinen ja taloudellisesti järkevä tapa tukea linja-autoliikennettä. Samalla voitaisiin nyt budjetissa oleva joukkoliikenteen tuki suunnata kokonaan peruspalvelutasaisen joukkoliikenteen tukemiseen.

Kuten sanoin, asiantuntijat, alan järjestöt ja myös liikenneministeriö ovat voimakkaasti tätä ehdotusta tukeneet, mutta jostain kumman syystä, ehkä ministeri Liikanen saattaa tietää vastauksen, on käynyt niin, että asia ei ole kuitenkaan edennyt. Päinvastoin hallitus esittää nyt järjestelyä, jolla entistä lujemmin sitouduttaisiin nykyiseen tukijärjestelmään, joka tarkoittaa sitä, että mahdollisuutta siirtä verottoman polttoaineen käyttöön ei annettaisi. Esittämällä linja-autoille dieselöljyä lievemmin verotetun polttoaineen käytön johdosta suoritettavan lisäveron määrän nostamista pysyvästi 60 000 markkaan hallitus selvästi ilmoittaa tässä asiassa oman kantansa.

Tiedän ja uskon, että myös hallitusryhmien piirissä on runsaasti edustajia, jotka näkevät tämän muutostarpeen ja haluaisivat olla tukemassa siirtymistä verottoman polttoaineen käyttöön. Luulen, että tässä hallituksen kannattaisi nyt arvioida asia uudelleen ja tehdä ratkaisuja, jotka helpottavat linja-autoliikenteen tilannetta, ennen kuin on liian myöhäistä.

Herra puhemies! Näillä perusteilla ehdotan, että toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

dotus hylättäisiin ja sen sijaan eduskunta hyväksyisi toivomusaloitteen n:o 89, joka on ed. Saaren ym. aloite, joka tähtää juuri siihen, että voitaisiin linja-autoliikenteessä sallia verottoman polttoaineen käyttö.

Hylkäämällä lakiehdotuksen eduskunta osoittaisi selvästi tahtonsa siirtyä uuteen linja-autoliikenteen tukijärjestelmään ja pakotaisi hallituksen pikaisesti tuomaan eduskunnalle tätä tarkoittavat esitykset.

Valtiovarainministeri Liikanen: Herra puhemies! Yhteiskunnallisissa asioissa on vaikeaa olla johdonmukainen ja periaatteellinen. Kuitenkin pitäisin hyvin tärkeänä, että hyväksyisimme sen periaatteen, että verot ovat veroja ja tuki on tukea. Se, että meidän verojärjestelmäämme on tehty satamäärin poikkeuksia, vähennyksiä ja verovapauksia, on johtanut veropohjan rapautumiseen ja Suomen oloissa poikkeuksellisen korkeaan tuloveroasteeseen, kun vertaamme kokonaisverotasoamme.

Sen takia kaikki sellaiset ratkaisut, jolla veropohjaa rapautetaan ja verojärjestelmää sekoitetaan, ovat omiaan nostamaan pitkällä aikavälillä meidän tuloveroastettamme. Sen takia en pidä näitä hyvänä, vaan ylipäättäänkin tuki pitää irrottaa veroista, tuki antaa suoraan, vero hoitaa verona.

Ed. E. Aho (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Varmasti on perusteita tuollekin näkemykselle, jonka ministeri Liikanen esitti. Samaan lopputulokseen voitaisiin päästä toki muillakin keinoilla, mm. vähentämällä sitä ankaraa verotaakkaa, jonka kohteena myös linja-autoliikenne tällä hetkellä on. Nykyinen tilanne, jossa nyt ollaan, ei ole myöskään hallituksen eikä valtiovallan kannalta tarkoituksenmukainen, koska joka tapauksessa jollakin tavalla peruspalvelutasoinen linja-autoliikenne pitää hoitaa. Jos nykyisen järjestelmän annetaan rapautua, siitä aiheutuu yhteiskunnalle huomattavasti suurempia kustannuksia kuin tämän tuen ylläpitämisestä.

Edelleen mitä tulee siihen, annettaisiinko linja-autoliikenteelle tällainen verohelpotus, niin kyllä sitä puoltaa myös se, että rautateillä on mahdollisuus käyttää verotonta polttoainetta. Miksi linja-autoliikenne tässä suhteessa on erilaisessa asemassa? Niin kauan kuin rautateiden kohdalla tällaista

järjestelyä pidetään perusteltuna, me kyllä sitä vaadimme myös linja-autoliikenteelle, tai sitten koko tukijärjestelmä täytyy järjestää aivan uudelle pohjalle. Tärkeintä tässä asiassa ilman muuta on kuitenkin se, että luodaan edellytykset kannattavalle yksityiselle linja-autoliikenteelle, joka on yhteiskunnan kannalta paljon edullisempi vaihtoehto kuin järjestelmän toteuttaminen valtion kustannuksella.

Ed. Luttinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. E. Ahon puheenvuoroista saattaa saada sen käsityksen, että linja-autoliikennettä ei tänä päivänä tuettaisi laisinkaan. Kun hän vertaa linja-autoliikennettä rautatieliikenteeseen väittäen, että rautatieliikenne on edullisemmassa asemassa kuin linja-autoliikenne sen johdosta, että rautatieliikenne saa polttoaineesta tukea, niin täytyy muistaa samalla, että linja-autoliikennettä tuetaan, mutta se ei tapahdu verottomalla polttoaineella, vaan suorana tukena. Kysymys on minusta siitä, miten suuri on suoran tuen määrä. Sitä voidaan kasvattaa, mutta ohjata se niihin kohteisiin, jotka ovat tuen tarpeessa. Mikäli mennään verottomaan polttoaineeseen, silloin tukea saavat myös sellaiset liikennöitsijät, jotka harjoittavat erittäin kannattavaa tilausliikenneajoa. Se ei ole tarkoituksenmukaista valtion varojen käyttöä.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Liikanen on aivan oikeassa siinä, että olisi parempi, että vero olisi vero ja tuki olisi tuki, mutta se edellyttää tietysti silloin, että sitä tukea on. Tällä hetkellä meidän linja-autoliikenteemme on kyllä joutunut aikamoisen syöksykierteen uhriksi ja silloin parempi kuin olla tekemättä mitään on hyväksyä ajatus siitä, että linja-autot saavat käyttää verotonta polttoainetta. Se ei ole kuitenkaan kovin hyvä tukimuoto. Siinä mielessä ed. Luttinen on aivan oikeassa, mutta tällä hetkellä linja-autoliikenteeseen kohdistuva tuki on riittämätöntä.

Sitten meidän täytyy myös todeta, että haja-asutusalueiden liikennejärjestelmä on joutumassa umpikujaan eikä siitä tietysti kovin pitkälle tukia lisäämällä päästä, vaan on kehitettävä toisenlaisia liikenneratkaisuja ja liikennemuotoja, ja toivonkin, että parla-

mentaarinen liikennekomitea keksii tässä jotakin luovempaa kuin tukilinjan jatkamisen.

Ed. E. Aho (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Voin yhtyä siihen käsitykseen, että on varmasti olemassa parempiakin tukimuotoja kuin verottoman polttoaineen käyttöoikeus, mutta tämä on ainoa ehdotus, joka on valmisteltu ja pohdittu valmiiksi ja varmasti hyvin nopeasti pantavissa täytäntöön. Muun muassa liikenneministeriön ja valtiovarainministeriön yhteinen verotyöryhmä keväällä 1988 esitti juuri tämän järjestelmän toteuttamista. Käytettäköön sitten tämä väliaika siihen, että mietitään muita keinoja, jotka voisivat olla yhteiskunnan ja liikennejärjestelmän kannalta tarkoituksenmukaisempia, mutta tähän hätään ei ole käytettävissä tätä parempia keinoja.

Mitä tulee ed. Luttisen puheenvuoroon siltä osin, kun hän sanoi, että linja-autoliikennettä jo nyt tuetaan huomattavalla summalla, niin tosiasia on se, että ensi vuonna hallituksen budjettiesitys merkitsee sitä, että linja-autoliikenteen verot ja veronluonteiset maksut kasvavat yli 50 miljoonalla markalla enemmän kuin linja-autoliikenteen tukeen käytettävä valtion määräraha. Siis valtio kääriä ensi vuonna veroina ja maksuina 50 miljoonaa markkaa enemmän kuin antaa lisää rahaa julkisen liikenteen tukeen. Tämä on täysin järjetöntä tilanteessa, jossa suuressa osassa maata linja-autoliikenteen peruspalvelut ovat kokonaan häviämässä.

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Toisen käsittelyn yhteydessä totesin, että linja-autoliikenteen erilaiset tukimuodot ovat viime vuosien aikana kovasti muuttuneet. Muun muassa vielä edelliseltä vuodelta linja-autoille palautettiin polttoaineveromaksut. Tämä järjestelmä oli tietyllä tavalla byrokrattinen. Olisi ollut tietysti parempi, että olisi voitu ottaa käyttöön tämä yksinkertainen malli, jota valtiovarainministeriön verosasto, alan järjestöt ja Linja-autoliitto esitivätkin, että linja-autoliikenne olisi voinut siirtyä verovapaaseen polttoaineeseen. Tällä tavalla olisi tullut suoraa tukea. Nyt ministeri Liikanen sanoi, että vero on vero ja tuki on tuki. Tuet ovat joko täysimääräisiä tai alimitoitettuja, ja tässä tapauksessa hallituksen esitys on alimitoitettu.

Herra puhemies! Tämän lain toisen käsittelyn yhteydessä esitimme sen 16 §:ään muutosta, joka olisi merkinnyt käytännössä sitä, että linja-autot olisivat voineet käyttää verovapaata polttoainetta. Kun näin ei käynyt, kannatan ed. E. Ahon tekemää hylkäysedotusta.

Edelleen, herra puhemies, ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin I vastalauseen mukaisesti:

”Eduskunta edellyttää hallituksen verotuksellisten tukien lisäksi selvittävän,

1) miten harvaanasuttujen seutujen liikennettä voitaisiin edelleen kehittää, niin ettei ihmisten tarvitsisi turvautua yksityisajoneuvoihin, ja

2) millä toimenpiteillä voitaisiin vähentää verotuksellisista syistä ammatillisessa liikenteessä käytettyjen dieselajoneuvojen syöpää aiheuttavia nokipäästöjä, jolloin kyseeseen tulisivat muun muassa: suurten taajamien joukkoliikenteen ajoneuvojen vaihtaminen toisiin moottorityyppeihin, suuremman osan tavaraliikenteestä siirtäminen rautateille ja dieselmootoreihin kohdistuvan teknisen kehitystyön tukeminen.”

Ed. Apukka: Herra puhemies! Kannatan ed. Laaksosen tekemää perustelulausemaehdotusta.

Ed. Paloheimo: Herra puhemies! Minusta on selvää, että pitkällä tähtäyksellä joudutaan tilanteeseen, jossa maantieliikenne ja rautatieliikenne on asetettava vastakkain. Silloin on tehtävä valinta, kumpaa tuetaan. Molempia ei pidä tukea, sillä toisen tuki syö pohjaa pois toiselta. Tämä on valitettava realiteetti, joka on hyväksyttävä. Pitkällä tähtäyksellä vihreät ovat sitä mieltä, että meidän on siirryttävä rautatieliikenteen tukemiseen. Näin ollen olisi loogista asettaa tämän lakiesityksen kannalle eikä puoltaa ed. E. Ahon esitystä. Kuitenkin väliaikaisesti ja lyhyellä tähtäyksellä nähdäkseni ed. E. Ahon esitys on ainoa järkevä ja asetamme tukemaan sitä.

Ed. Tenhiälä: Herra puhemies! Hajasutusalueitten kannalta on merkityksellistä, että linja-autoliikennettä voitaisiin edistää näillä perusteilla, mitä erityisesti ed. E. Aho on täällä esiin tuonut.

Tässä yhteydessä haluan kannattaa ed. E. Ahon ehdotusta toivomusaloitteen n:o 89 hyväksymisestä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. E. Aho ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Ed. Laaksonen ed. Apukan kannattamana on ehdottanut, että I vastalauseeseen sisältyvä lausuma hyväksyttäisiin. Ed. E. Aho ed. Tenhiälän kannattamana on ehdottanut, että toivomusaloitteen n:o 89 ponsi hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ensin äänestetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai sen raukeamisesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää ”ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on rauennut.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Alho, Antvuori, Backman, Björkstrand, Bärklund, Donner, Gustafsson, Hacklin, Hemmäki-Olander, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Hurskainen-Leppänen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Jouppila, Joutsensaari, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Jääskeläinen, Kalliomäki, Kanerva, Karkinen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Knuuttila, Kohijoki, Kärhä, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, Laurila, Lax, Liikanen, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luttinen, Malm, Melin, Metsämäki, Miettinen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Mönkäre, Mörttinen, Niinistö, Nordman, Nyby, Nyman, Ollila, Paasilinna, Paavilainen, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puisto, Puolanne, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Rehn, Renlund, Riihijärvi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Siitonen, Skinnari, Suominen, Särkijärvi, Taina, Turu-

nen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Viinanen, Viljanen, Vistbacka, Vuoristo ja Vähänäkki.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Alaranta, Almgren, Andersson, Apukka, Astala, Fred, Haavisto, Hautala, Helle, Huuhtanen, Ikonen, Isohokana-Asunmaa, Jokiniemi, Jääteenmäki, Kankaanniemi, Kauppinen, Kemppainen, Kietäväinen, Koistinen, Kuuskoski-Vikamaa, Kääriäinen, Laaksonen, P. Lahtinen, Lehtosaari, P. Leppänen, U. Leppänen, Löyttyjärvi, Majjala, Mattila, Männistö, Paloheimo, Pekkarinen, Pesälä, Pokka, Pulliainen, Renko, Ryyänen, Röntynen, Saari, Sarapää, Seppänen, Sillanpää, Siuruainen, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tenhiälä, Tennilä, Tähkämaa, Uitto, Vihriälä, Virolainen, Vähäkangas, Väistö, Väyrynen ja Väänänen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Anttila, Björklund, Dromberg, Elo, Halonen, Heikkinen, Jokinen, Juhantalo, Jurva, Kokko, Korkia-Aho, Laine, Lindroos, Moilanen, Mäki-Hakola, Nieminen, Paakkinen, Paasio, Peltari, Perho, Puhakka, Puska, Pystynen, Saapunki, Saarinen, Taxell, Tiuri, Wahlström, Varpasuo ja Zyskiewicz.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 31. (Koneään. 2)

Lakiehdotus on rauennut.

Valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 2 momentin mukaisesti asia palautetaan tältä osin valtiovarainvaliokuntaan.

Puhemies: Perustelulausumaehdotuksesta ja toivomusaloitteista päätetään sitten, kun asia on palannut valtiovarainvaliokunnasta ja kun lakiehdotuksesta on tehty lopullinen päätös.

2) Ehdotus laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 140

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 18

Suuren valiokunnan mietintö n:o 157

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Samalla kun eduskunta on nyt hyväksymässä kolme uutta taiteilija-apurahaa kyseiseen lakiin, ehdotan SKDL:n eduskuntaryhmän puolesta perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

”Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyisi toimiin, joilla tuntuvasi lisätään nuorille taiteilijoille tarkoitettujen yksivuotisten taiteilija-apurahojen määrää, parannetaan taiteilijoiden mahdollisuuksia saada käyttöönsä tarkoitusten mukaisia ateljee- ja muita työtiloja sekä muutetaan säännöksiä niin, että eläketurva kertyy kaikkien valtion taiteilija-apurahakausien ajalta.”

Perustelulausumaehdotuksessa olevat asiat on kirjattu sivistysvaliokunnan mietintöön. Asiat ovat oleellisen tärkeitä. Siksi niistä olisi suotavaa saada lausuma eduskunnan vastaukseen.

Ed. Donner totesi viimekertaisessa keskustelussa seuraavasti: ”Minä olen periaatteessa samaa mieltä kuin ed. Astala, mutta en aina käytännössä.” Yleisemmin erot periaatteen ja käytännön välillä ovat valitettavia. Ne ovat valitettavia myös täällä eduskunnassa. Tämä vaiva tosin rammaa hyvin monia hallituspuolueiden jäseniä. Todettakoon ed. Donnerin kunniaksi kuitenkin se, että hän sivistysvaliokunnassa ponsiäänestyksessä toimi taiteilijoiden puolesta. Hänhän itse on saamassa parhaillaan apurahaa, joka tosin on keskeytetty kansalta saadun valtakirjan nautinnan perusteella.

Arvoisa puhemies! On syytä esittää vielä lyhyesti muutama kommentti viime kerralla

käytyyn keskusteluun, koska viime kerralla käytössä ollut aikavaranto ei sitä mahdollistanut.

Taide ja kulttuuri ovat mielestäni niin arvokkaita elämänskysymyksiä, että niistä pitäisi keskustella paljon, paljon useammin, erityisesti kun olemme lähestymässä eurooppalaista kulttuurikotia monine erilaisine rikkaine kansallisine kulttuureineen. Toivon mukaan hallitus Eurooppa-selonteossaan käsittelee myös kulttuurin ulottuvuutta. Tietävästi näin ei alun perin ole ollut tarkoitus. Toivottavasti suunnitelmat ovat muuttumassa.

Arvostan viime kerralla täällä käytyä keskustelua huolimatta siitä, että kaikkien kanssa ei ollut mahdollista olla samaa mieltä, mutta sehän se juuri keskustelun suola onkin. Tosin ed. Kettusen taidekäsitykset olivat kyllä liian suolaisia, ja suolahan luetaankin kohtuullisen vaarallisiin myrkkyyhin.

Kulttuuriministeri Kasurille totean tiedoksi: Minä olen lain ensimmäisessä käsittelyssä antanut tunnustusta suomalaiselle taiteilija-apurahajärjestelmälle, joka siis luotiin vuonna 1970 ja johon vuonna 1981 lisättiin kymmenen viisitoistavuotista apurahaa. Pidän siis taiteilija-apurahajärjestelmää myönteisenä. Katson, että oli syytä vielä kerran toistaa asia, koska siitä näytti olevan jotakin epätietoisuutta viimekertaisessa keskustelussa.

Nyt olisi kuitenkin aika, varsinkin kun vaurautemme on huomattavasti kasvanut, tiedostaa järjestelmän epäkohdat ja ryhtyä niitä korjaamaan. Sivistysvaliokunta on kirjannut epäkohdat mietintöönsä.

Ministeri Liikalle totean, joka ei näytä olevan tosin täällä salissa, pöytäkirjan välityksellä, että tämän asian suhteen ei ole käydyssä keskustelussa minkäänlaista riitaa haastettu eikä riitaa synnytetty, niin kuin hän väitti viimekertaisessa keskustelussa. Ministeri Liikalla on todella harhakäsitys asiasta, ja se johtunee ilmeisesti siitä, että hän ei ole voinut olla kaikissa asian käsittelyvaiheissa täällä salissa kuuntelemassa. Toivottavasti hän korjaa itse omat käsityksensä ja korjaa myös ministeriönsä virkamiesten harhakäsitykset asiasta. Ja toivon, että kulttuuriministeri Kasurinen edelleenkin harkapäisesti kamppailee taiteilijoiden, etenkin nuorten taiteilijoiden, työskentelymahdollisuuksien puolesta.

Edelleen toivon, että valtiovarainministeriön virkamiehet lopettavat yrityksensä vastustaa tätä kulttuuriministerin ja sivistysvaliokunnan linjaa. Lopuksi toivon, että ministeri Liikanen sinisilmäisenä kulttuurin ystävänä, niin kuin hän itse totesi, tukee edelleenkin taiteilijoita, erityisesti nuoria taiteilijoita, lisäämällä taitelijat-apurahoja, parantamalla taiteilijoiden työskentelymahdollisuuksia sekä muuttamalla säädöksiä niin, että eläketurva kertyy kaikkien apurahakausien ajalta.

Ed. Paakkinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Donner: Arvoisa puhemies! Muutama sana vastauksena ed. Astalalle käytännön ja periaatteiden välisistä eroista.

Nythän on sillä tavalla ja on todettu, että suomalainen apurahajärjestelmä taiteessa on eurooppalaisittain uniikkia ja ainakin Pohjoismaissa sitä on hyvin paljon kiitetty. Mutta on useita taiteita, joissa tarvitaan muuta kuin apurahoja, esimerkiksi elokuva, tanssi- taide, teatteri jne. ja hallitus on kuitenkin vuoden 1990 budjettiesityksessään ehdottanut joitakin tuntuvia parannuksia näissä asioissa, mm. 10 miljoonaa lisäystä elokuvan ja viestinnän tukeen.

Minä pidän tietysti naurettavana vertailla tätä ed. Astalan pientä esitystä näihin suuriin rahoihin, mutta toivoisin kuitenkin, että eduskunta voisi yhtyä siihen kantaan, että me tarvitsemme huomattavasti enemmän rahaa tuotannollisiin taidetarkoituksiin kuin apurahoihin, koska apurahoja jo on aika paljon. Sen takia en tule puolustamaan tätä ed. Astalan esitystä, ennen kuin saamme parannusta muilla taiteen aloilla tuotannollisiin tarkoituksiin.

Ministeri Kasurinen: Arvoisa puhemies! Minusta on erittäin hyvä, että eduskunta keskustelelee myös taiteilijoiden työskentelyolosuhteista ja niistä mahdollisuuksista, mitä yhteiskunnalla on tukea taiteilijoiden työtä.

Haluan kuitenkin nyt todeta, mitä tulee taiteilijat-apurahojen kehittämiseen, että esimerkiksi yksivuotisia apurahoja vuosien 1975 ja 1988 välisenä aikana ei ole korotettu laisinkaan tai niitten määrää ei ole lisätty.

Sen sijaan vuonna 1989 yksivuotisia apurahoja on lisätty kuudella ja 1990 kahdella, ja saman kehityksen voi todeta tapahtuneen viisivuotisten apurahojen osalta. Tosin lukumääräisesti viisivuotiset ovat kehittyneet hitaammin. Mutta kun eduskunta keskustelelee asiasta, niin haluan korostaa vain sitä, että tämän hallituksen aikana on apurahoja kuitenkin lisätty, ettei tämä puoli nyt keskustelussa aivan täysin unohtuisi ja hautautuisi arvosteluun, mitä apurahojen lisäämisvauhtia kohtaan osoitetaan.

Ed. Ryynänen: Herra puhemies! Ed. Astala puheenvuorossaan esitti aivan oikein nuorten taiteilijoiden suurempaa tukemista ja perusteli sitä nimenomaan kansainvälistymisen haasteilla. Mehän elämme parhaillaan Unescon kulttuurivuosisikymmentä. Haluan näitä ajatuksia tukea ja tietysti tuoda esille myös sen, että todella koko sivistysvaliokunta on ollut iloinen siitä, että apurahoja lisätään, vaikkakin monet meistä olisivat toivoneet vähän nopeampaa tahtia, mutta haluaisin korostaa, että ensisijaisesti tukea niin nuorille taiteilijoille kuin alueellisen kulttuurin tukemiseen pitäisi antaa nimenomaan läänin taidetoimikuntien kautta, joilla on vahva paikallinen asiantuntemus. Sitä kautta voitaisiin tukea myös hyvin laajojen harrastajapiirien mahdollisuuksia saada kansainvälisiä kontakteja ja kansainvälistä vuorovaikutusta. Tätä kautta tapahtuva omaleimaisen paikallisen kulttuurin tukeminen on meidän valttimme kansainvälistymiskehityksesssä.

Ed. Holvitie: Arvoisa puhemies! Ed. Astala jakoi monia neuvojaan varsin monille edustajille, sekä poissaoleville että täällä istuville, ja korosti periaatetta ja käytäntöä. Minäkin haluaisin antaa hänelle yhden ohjeen periaatteen ja käytännön kannalta, ja se on, että ei valiokunnan mietintöön yksimielisesti kirjattuja toiveita enää toisteta pontena, kuten hän nyt tekee. Jokainen edustaja voi katsoa, mitä mietinnössä lukee ja mitä lukee ed. Astalan perustelulausumassa. Ne ovat ihan yksi yhteen. Jos tähän käytäntöön mennään, niin me joudumme ihan mahdottomuuksiin, jos me kaikkia yksimielisesti hyviä asioita mietinnöstä toistamme vielä pontena. Näin ollen katson, että olen ollut mukana tätä mietintöä laatimassa ja silloin

hyväksymässä tämän tapaisen kannanoton. En voi enää kannattaa toistamiseen tätä ed. Astalan perustelulausumaa, niin hyviä asioita kuin siinä onkin.

Ed. Renko: Herra puhemies! Niin kauan kuin ei tule uusia ohjeita tuohon suuntaan, mitä ed. Holvitie esitti, niin ed. Astalan valitsema mahdollisuus lienee käytössä. Tämän takia, koska olemme yhteisesti olleet vastalauseen takana, keskusta ja esityksen tekijä tällä erää, haluan kannattaa ed. Astalan tekemää perustelulausumaehdotusta.

Samalla totean, että ed. Astala sivusi tärkeää kysymystä ja toivoi, että EY-selonteon yhteydessä myös kulttuuri-, sivistys- ja koulutuspoliittiset asiat tulevat esille. Tältä osin olisikin hyvä siellä jatkaa keskustelua taiteilija-apurahoista, ja meillä ehkä on annettavaa muulle Euroopalle tässä suhteessa.

Mutta vastalauseen ja nyt esitettävän lausuman huolihan on yksivuotisista apurahoista ja lähinnä sen takia, että uusien taiteen alojen esiin pääsy nykyjärjestelmässä on erittäin vaikea ja kankea. Vaikka pääpiirteissään on menty eteenpäin, niin kuin ministeri Kasurinen aivan oikein totesi, kuitenkin yksivuotisten apurahojen saanti laimentaisi meillä taiteen kenttää siihen suuntaan, mihin nykyään myöskin kehitys on menossa.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Ensinnä yhdyn ed. Donnerin käsitykseen siitä, että taiteilija-apurahajärjestelmämme on onnistunut.

En olisi kuitenkaan voinut uskoa, että juuri ed. Donner jatkaa tässä asiassa käytännön ja periaatteen välistä ristiriitaa niinkin voimakkaasti kuin aikoo tehdä, kun nimenomaan hän on juuri se taiteilija, joka on kyseisiä apurahoja voinut nauttia. Olisin luullut, että nimenomaan hän olisi voimakkaasti sitä mieltä, että taiteilija-apurahoja pitäisi lisätä erikoisesti nuorten taiteilijoiden kohdalla, ja nyt tuntuu olevan niin, että hän poikkeaa jopa valiokunnan käytännöstä ja omasta käytännöstään. Hän aikoo äänestää ehdottamaani perustelulausumaa vastaan, vaikka hän kerran äänesti sen puolesta.

Ed. Donner totesi, että budjetissa on tuntuvia parannuksia mm. elokuvaan, videotuotantoon jne. Budjetissa on 10 miljoonan markan lisäys, ja ed. Donner tietää erittäin hyvin viestintäkulttuuritoimikunnan jäsenenä,

että kyseinen toimikunta ehdotti 45 miljoonaa markkaa uutta rahaa budjettiin tätä tarkoitusta varten. Ihmettelen vielä kerran ed. Donnerin käyttäytymistä juuri tässä taiteilija-apuraha-asiassa.

Ed. Andersson: Herra puhemies! Vaikka olen ed. Donnerin kanssa teoriassa usein samaa mieltä, niin käytännössä olen kyllä usein aivan eri mieltä, ja haluaisin voimakkaasti protestoida hänen tapaansa asettaa nyt nuoret taiteilijat panttivangeiksi tälle tuotantotuelle, joka tietysti myös on hyvä asia. Mutta se, että hän asettaa nämä vaihtoehtoisiksi ja vastakkain, minun mielestäni on erittäin epäviisasta.

Sitten kommenttina ed. Ryynäselle sanoisin, että on ihan hyvä, että läänitasolla myöskin tuetaan taiteita, mutta jos halutaan nimenomaan tukea ammatillisia taiteilijoita, niin kyllä silloin rahojen pitää mennä taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien kautta.

Ed. Väänänen: Herra puhemies! On ollut havaittavissa, että nuoren taiteilijan kehitystaipeleella ratkaiseva vaihe on silloin, kun koulutus on päättynyt ja pitäisi lähteä uralle. Jos siinä vaiheessa ei saa ulkopuolista tukea toiminnalleen, saattaa tapahtua, että moni lahjakkuus jää silloin käyttämättä yhteiskunnan hyväksi. Tämän vuoksi ovat vastalauseen allekirjoittajat aivan oikeassa siinä, kun he esittävät lisätukea, siis lisää määrärahoja, näille yksivuotisille stipendeille.

On hyvä tukea myös läänin taidetoimikuntien varojen kautta nuoria taiteilijoita, ja käytännössä onkin menty siihen, että ensimmäiset apurahat taiteilijoille yleensä tulevat läänin taidetoimikuntien kautta, mutta sielläkin nämä apurahat ovat vuosia pysyneet kutakuinkin yhtä suurina. Niissä on korkeintaan tapahtunut inflaation mukainen kehitys. Näin ollen tulisi voimakkaasti tukea juuri nuoria, ja tämän vuoksi vastalauseen allekirjoittajien tekemä esitys 120 yksivuotisesta stipendistä on aivan oikea.

Ed. Hokkanen: Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta tämän asian osalta, että valtiovarainvaliokunta on käsittelemässä taiteilija-apurahoja ensi vuodelle, ja on ehkä syytä todeta, että ensi vuonna näitä apurahoja yhteensä myönnetään 185 kappaletta, minkä

lisäksi kohdeavustusta myönnetään 50 taiteilijaprofessorin edestä eli itse asiassa yhteensä 235. Näistä 185 apurahasta 112 on vuoden mittaisia apurahoja. Yhteensä tähän tarkoitukseen ensi vuonna käytetään 30 miljoonaa markkaa rahaa. Valtiovarainvaliokunta tulee ehdottamaan, että tältä osin ensi vuoden budjetti hyväksyttäisiin ja että myöskin tuo lähes 3 miljoonan markan lisä kolmen uuden viran perustamiseksi täällä hyväksyttäisiin.

Herra puhemies! Haluan lisäksi sanoa, että olen samaa mieltä kuin ed. Donner, että meidän olisi syytä lisätä myös tuotannollista tukea taiteilijoille, joka nyt budjettiin tuodaan uutena asiana, nimenomaan videotuotantoon 10 miljoonan markan arvosta. Kun me mietimme kokonaisuudessaan tätä asiaa, niin sillä sektorilla meidän on tulevaisuudessa syytä pitää kovempaa vauhtia kuin tällä toisella puolella.

Samalla kun, herra puhemies, totean, että sivistysvaliokunnan mietintö on perusteltu, niin haluan muistuttaa, että määrä on valtiovarainvaliokunnan mielestä erinomaisen korkea ja asia on hyvässä jamassa tänä päivänä Suomessa.

Ed. Donner: Arvoisa puhemies! Vielä kerran vastaisin ed. Astalalle. Mitä tulee taiteilija-apurahiin, niin toteaisin, että ainakin tämän eduskunnan ahkerimmat kirjailijat ovat lisäksi ed. Andersson, joka on nauttinut apurahoja, ja ed. Virolainen, joka on kirimässä minun etumatkaani kiinni. Joh-tuen ehkä siitä, että minulla edelleen on noin seitsemän teoksen etumatka, minut on valitu sen sijaan, että ed. Virolainen sinä kaute-na, jona hän ei ollut eduskunnassa, sai apurahan. Tässä todettakoon vain, että taiteessa aina tapahtuu jonkun verran kilpailua.

Mutta mitä tulee johdonmukaisuuteen tuotannollisista määristä ja rahoista, totean vain, että minulla on ollut ja on edelleenkin raha-asia-aloite koskien viestintäkulttuuritoimikunnan mietinnön toteuttamista, ja myöskin muissa asioissa olen yrittänyt edistää tuotannollisten tarpeiden tyydyttämistä taiteissa. Vikana on vain se, että tämä hallitus ei kuuntele näitä eikä luultavasti myöskään eduskunta. Mutta olen edelleen näissä asioissa samalla kannalla kuin ed. Astala. Meillä ei ole kovin kulttuuriystävällistä hallitusta.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Ed. Anderssonin puheenvuoron johdosta pyysin

puheenvuoron. Halusin sanoa, että varmasti tässä tilanteessa ehkä on perusteltua se, että taiteilija-apurahoja vielä lisätään lähinnä juuri nuorten taiteilijoiden suuntaan, mutta yh-dyn kyllä siinä ed. Donnerin käsitykseen, että minunkin mielestäni painopiste tämän puolen kulttuurin rahoituksessa tulisi asteit-tain siirtää selvemmin tuotantotukeen ja alueellisen ja paikallisen kulttuurin tukemi-seen. Siihen löytyy moninaiset perusteet.

Esimerkiksi alueellisen ja paikallisen kulttuuri-toiminnan rahoituksen lisäämisen perus-teet löytyvät siitä tosiasiasta, että pari kolme vuotta sitten, jolta ajalta ovat viimeiset käyt-öön tulleet tilastot, yhtä kansalaista kohti valtion myöntämän kulttuurituen jakautumi-nen alueellisesti on erittäin eriarvoisella ta-solla ja tolalla. Esimerkiksi Uudenmaan lää-nin alueelle valtiovallan kautta kanavoituu noin kymmenkertainen tuki verrattuna sii-hen, mitä esimerkiksi oma läänini Keski-Suomi saa. Muutama muu lääni saa vielä pienemmän osuuden suhteessa yhtä kansa-laista kohti. Julkisen vallan alueellisten kult-tuuriresurssointien tasapainottamisen kan-naltakin ajatus siitä, että alueellista ja pai-kallista kulttuuria tuetaan enemmän, on pe-rusteltu.

Omat vissit perusteensa ovat tuotantotuen lisäämiselle, muun muassa Suomen pärjäämi-nen ja menestyminen viestintäkulttuurisodas-sa edellyttää juuri ed. Donnerin esittämiä ajatuksia ja niiden toteuttamista.

Ed. Virolainen: Herra puhemies! Tääl-lä on asian käsittelyn yhteydessä puhuttu sekä taiteen määrärahoista että jossain mää-rin nimenomaan ed. Donnerin puheenvuo-roissa niiden käytöstä. Minä omasta puoles-tani annan tunnustuksen kulttuuriministeri Kasurille. Hän on tässä sinipunahallituk-sessa yrittänyt tehdä parhaansa, että taiteen näkökohdat otettaisiin huomioon. Tämä vä-häimenkin lisäys, joka on tapahtunut, on hyvin tervetullut.

Mutta kun ed. Donner puheenvuorossaan viittasi elokuva-alan tuotantotukeen, niin minä olisin arvoisalta kulttuuriministeriltä kysynyt: Kuinka paljon tuotantotukea on mennyt parhaillaan esitettävään suureen kulttuurisensaatioon, Jouko Turkan Seitse-mään veljekseen, jota me olemme yrittäneet katsella ja jolla minun mielestäni ei ole Kiven

kanssa mitään tekemissä ja mahtaako olla paremmin kulttuurinkaan kanssa?

Ed. Isohookana-Asunmaa: Herra puhemies! Pyysin äskettäin vastauspuheenvuoron ed. Hokkasen puheenvuoroon ja haluan sen johdosta todeta, että ed. Hokkanen kertoi valtiovarainvaliokunnan kannanottoja sivistysvaliokunnan mietintöön nähden. Asian käsittely valtiovarainvaliokunnassa on kesken. Ed. Hokkasen mainitsema näkökulma ei suinkaan ole yksimielinen valtiovarainvaliokunnan näkökulma.

Puhemies (koputtaa): Ed. Isohookana-Asunmaa, replikointi tuosta asiasta päättyi jo.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Olen ed. Astalan kannalla yksivuotisten apurahojen määrässä ja kiinnittäisin huomiota siihen näkökohtaan, että yksivuotisen apurahan saanti on usein kynnyksen eteenpäin pääsyyn meidän apurahajärjestelmässämme. Sen vuoksi olisi perusteltua, että mahdollisimman monelle nuorelle taiteilijalle tämä mahdollisuus annettaisiin, jotta he pääsisivät eteenpäin ja olisivat ehdokkaiden joukossa silloin, kun pitempiäaikaisia taiteilijaapurahoja jaetaan.

Toisaalta pelkään vähän niitä ajatuksia, joita edustajat Ryyänen ja Pekkarinen täällä esittivät kulttuurin vahvasta alueellistamisesta taikka apurahojen läänikohtaisesta jaosta. En usko, että sellaisella mekaanisella mallilla voitaisiin saada Suomen kulttuuria sille tasolle, jolla se on Euroopassa. Puhdas paikallistaminen tai läänikohtaistaminen ja näiden apurahojen mekaaninen jako ei varmasti palvele suomalaisen kulttuurin edistämistä.

Ministeri Kasurinen: Arvoisa puhemies! Kansanedustaja Virolaisen kysymyksen osalta toteen, että Suomen elokuvasäätiö ei ole saamiensa tietojen mukaan ollut kyseisen elokuvan rahoittajana, vaan se on meidän Yleisradiomme tilaama.

Ed. Donner: Arvoisa puhemies! Ehkä tässä nyt viimeisen kerran olisi syytä kerrata ministeri Liikasen puheenvuoro edellisestä istunnosta, jossa todettiin, että jos hallitus ei olisi ehdottanut minkäänlaista lisäystä näihin

apurahoihin, niin tätä keskustelua ei olisi syntynyt ja näin ollen olisi voitu jättää asia ennalleen. Minä en ole samaa mieltä, koska meillä on oikeus keskustella siitä, mistä haluamme, paitsi tietysti integraatiosta.

Toteaisin vain tässä, että kun on jäänyt epäselväksi joidenkin taidetta kannattavien kanta, niin on tietysti hyvin omituista, että riidellään näin pienestä rahasta, (Ed. Astala: Ei riidellä!) jota ed. Astala tässä on ehdottanut aikaisemmin ja joka edellisessä käsittelyssä kai tuli hylätyksikin. Nyt hän on tavallaan kopioinut, kuten ed. Holvitie sanoi, valiokunnan mietinnöstä erään asian, joka jo on tullut hyväksytyksi. (Ed. Astala: Ponneksi!) — Tietysti voidaan kaikesta äänestää ja äänestetään tästäkin.

Mutta sanoisin kuitenkin vielä, että on tietysti hyvin suuria epäkohtia taiteen rahoituksessa. Kun minä äsken sanoin, että olen kriittinen hallituksen toiminnan suhteen, niin haluaisin vain huomauttaa siitä, että jollakin tavalla kaikissa näissä asioissa nämä todella perustavaa laatua ovat tuotannolliset tarpeet joutuvat taka-alalle, ja me jäämme riitelemään muutamasta apurahasta kuten tässäkin kysymyksessä. Eräs esimerkki, jonka te varmaan hyvin tunnette, on oopperan rakentaminen, joka tulee nielemään vastaisuudessa hyvin huomattavia rahavaroja, ilman että senkään tuotannollisesta tehosta oikeastaan mitään tiedetään.

Näin ollen toivoisin nyt vain, hyvät eduskuntatoverit, että te vastaisuudessa tai eduskunnan enemmistö voisi päättää siitä, että taiteen tuki irrotetaan veikkausvoitto- ja lottomäärärahoista ja saadaan täydellisenä varsinaiseen budjettiin eikä se ole riippuvainen uhkapelistä ja muusta. Tällä tavalla meidän pitäisi pystyä saavuttamaan tuntuva tasokorotus ajatellen sekä integraatioprosessia että Suomen uutta kansainvälistä asemaa. Mutta tämä ei liity tähän, herra puhemies, joten lopetan tähän hurskaalla toivomuksella eräänä perjantai-iltapäivänä.

Ed. Ryyänen: Arvoisa puhemies! Haluaisin käytyyn keskusteluun todeta, että kun toivomme läänien taidetoimikuntien resursien lisäämistä, niin ei suinkaan ole kyse puhtaasta paikallistamisesta. On kyse tasapainottamisesta ja siitä, miten lisäresurssit suunnataan. Minusta on hyvin väärin asettaa vastakkain taiteenalan ammattilaisia ja har-

rastajataidetta. Molempia todella tarvitaan ja näin myös kansainvälistymiskehityksessä. On annettava kansainvälisen vuorovaikutuksen mahdollisuuksia ihan tavallisille ihmisille ja tavallisille harrastajille, ei pelkästään huippuammattilaisille. Juuri tämä tapahtuisi parhaiten läänien taidetoimikuntien kautta.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Ensinnä haluan ehdottomasti kiistää ja jyrkästi vastustaa ed. Donnerin käsitystä siitä, että me täällä riitelisimme. Minä en ainakaan tunnusta riiteleväni. Jos joku muu sitä tekee, niin sitten tekee.

Kannanotto vielä tehtyyn perustelulausumaesitykseen. Ed. Holvitielle ei nyt tietenkään tarvitse kertoilla, mikä ero on mietintöön liitetyillä hyvillä toiveilla ja eduskunnan mahdollisesti päättämällä perustelulausumalla, koska hän tietää sen erittäin hyvin. Hänen perustelunsa olivat pelkkää sanansäilytystä. Mutta voi olla, että ed. Donner, joka on nuori kansanedustaja, ei tiedä, mikä ero näillä on. Perustelulausuma hyväksyttyinä tulee merkityksi eduskunnan vastaukseen, ja se on merkittävä asia asioiden käsittelyssä valtionhallinnossa. Sen tähden olisi merkittävää saada hyväksyttyä perustelulausuma nimenomaan juuri tähän asiaan. Se ei ole mikään toisarvoinen kysymys.

Ed. Väänänen: Herra puhemies! Ed. Donner toivoi, että taide saisi tästä lähtien tukensa valtion varsinaisista budjettivaroista ja ettei tarvitsisi oliko se nyt alentua ottamaan niitä vastaan veikkauksen ja pelien tuotosta. Nyt on niin, että jos taidetta olisi tuettu esimerkiksi koko 1970-luku valtion budjettivaroista, niin vuotuinen nousu olisi ollut huomattavasti pienempi, ja näin ollen myös koko tuki huomattavasti vähäisempi kuin se on nyt, kun se on tullut veikkauksen tuoton kautta. Tuotto on nimittäin ollut erittäin runsas, nousu on ollut erittäin runsas, ja tällä tavoin taide on saanut huomattavasti enemmän tukea kuin muuten olisi tapahtunut. Tästä rahoitusmuodosta taiteilijat ensin olivat harmissaan, mutta seurattuaan budjettilukuja he myönsivät, että nykyinen tapa on taidetta ajatellen kuitenkin huomattavasti parempi.

Ed. Donner: Arvoisa puhemies! Minä vain vastaan ed. Astalalle, että hän on

hieman väärinkäsittänyt sanontani riittelystä. Hienotunteisuuteni estää minua sanomasta julki, kenen kanssa minä riitelen. Tämä riidan aihe ei ole ed. Astala vaan joku muu taho, joka ei mielestäni tarpeeksi lisää kulttuurimäärärahoja. Ed. Astala saa arvata, mikä taho tämä on.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Astala ed. Rengon kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyisi toimiin, joilla tuntuvasti lisätään nuorille taiteilijoille tarkoitettujen yksivuotisten taiteilija-apurahojen määrää, parannetaan taiteilijoiden mahdollisuuksia saada käyttöönsä tarkoituksenmukaisia ateljeja muita työtiloja sekä muutetaan säännöksiä niin, että eläketurva kertyy kaikkien valtion taiteilija-apurahakausien ajalta."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Astalan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 50 ei-ääntä; poissa 49. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset laiksi opintotukilain 7 §:n muuttamisesta ja laiksi opintotukilain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 169

Lakialoite n:o 78

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 19

Suuren valiokunnan mietintö n:o 158

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset.

dotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laiksi äitiysavustuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 176

Lakialoite n:o 14

Toivomusaloitteet n:ot 1003/1987 vp., 738/

1988 vp. sekä 565 ja 625

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 26

Suuren valiokunnan mietintö n:o 161

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Äitiysavustuslain muutoksessa annetaan adoptiovanhemmillekin oikeus äitiysavustukseen, mikä on erittäin hyvä asia. Mutta kuten jo aikaisemmin toin esille, äitiysavustuksen määrä, jota hallitus esittää nostettavaksi 670 markkaan, ei ole riittävä, että äitiysavustuspakkauksen kotimaisuusaste voitaisiin säilyttää. Sosiaalihallitus oli esittänyt, että äitiysavustuksen määrä olisi 700 markkaa, eli 30 markkaa korotusta hallituksen esitykseen nähden, mutta tätä ei budjettineuvotteluissa ole hyväksytty. Sosiaalivalio-

kunta on yksimielisesti pitänyt tärkeänä, että äitiysavustuspakkauksen kotimaisuusaste säilytetään.

Kun äitiysavustuksen määrä on valtiovarainvaliokunnan käsiteltävänä, toivon, että valtiovarainvaliokunta huolehtii siitä, että tarvittavat lisäykset äitiysavustuksen määrään tehdään niin, että voidaan äitiysavustuspakkauksen kotimaisuusaste säilyttää.

Ed. Mäkipää: Herra puhemies! Kuten ed. Stenius-Kaukonen sanoi, äitiysavustuslain muutos on pieni mutta myönteinen ja oikeudenmukainen esitys niille alle yksivuotiaiden lasten ottovanhemmille ja lapseksi ottaville, joiden kotipaikka on Suomessa, sillä lain mukaan myös heille tulee äitiysavustus. Lapsiaan syntyy vuosittain Suomeen 60 000, ja vuosittain tapahtuu alle yksivuotiaiden lapseksi ottaminen noin sadan lapsen kohdalla. Koska tämä keventää valtion kassoja vain parillasadallatuhannella markalla, rahallisesti tämä on mitättömän pieni asia.

Kuten valiokunnassakin keskusteltiin, on tärkeätä, että äitiyspakkaus pysyy kotimaisena ja korkeatasoisena, ja myös äitiyspakkauksen sisältöä pitää entisestään kehittää.

Ed. Louvo: Herra puhemies! Voi myös todeta, että sosiaalivaliokunnassa hyväksyttiin yksimielisenä lakiesityksen saatteeksi ponsi, että valiokunta edellyttää, että äitiysavustuspakkausten sisältöä kehitetään ja laatu pidetään korkeatasoisena sekä että pakkausten kotimaisuusaste säilytetään nykyisellään. Tämä edellyttää tulo- ja menoarvioon varattavaksi riittävät määrärahat.

Perusteluina tälle yksimielisyydelle oli nimennomaan se, että asiantuntijat kertoivat, kuinka tämä on myös erittäin hyvää pr:ää Suomelle. Muun muassa Englannissa naiset ovat kulkeneet rintanappi rinnassaan. Tässä rintanapissa on lukenut, että he vaativat samanlaista äitiyspakkausta kuin suomalaisillakin naisilla. Senkin takia on tärkeätä, että tämä pakkaus pidetään kotimaisena.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kuten ed. Louvo kertoi, äitiysavustuspakkaus on erittäin korkeatasoinen, ja sillä on mainetta Suomen ulkopuolellakin. Jos tätä 30 markan lisäystä ei tehdä, pakkaukseen sisältyvät sideharsovaipat joudutaan hankkimaan Tshekkoslovakiasta eikä koti-

maasta. Itse, vaikka kannatankin sosialistisista maista tapahtuvaa tuontia, tässä asiassa olisin valmis siihen, että mieluummin hankitaisiin ne Suomesta ja voitaisiin näin kotimaista työtäkin tukea.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset laeiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain 6 §:n ja olutverosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 121
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 64
Suuren valiokunnan mietintö n:o 163

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 163. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi fosforilannoiteverosta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 125
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65
Suuren valiokunnan mietintö n:o 164

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 164. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Vaikkakin ympäristöverojen tarkoituksenmukaisin kohdealue on teollisuus, energiantuotanto ja liikenne, voi niillä olla oikeaoppisesti toteutettuina käyttökelpoinen rooli myös maatalouden päästöjen rajoittamisessa. Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys fosforilannoiteveroksi ei mielestämme kuitenkaan täytä mainittuja oikeaoppisen ympäristöveron tunnusmerkkejä nimenomaan maatalouden päästöjen kannalta katsoen. Hallitus esittää ensinnäkin tämän lain voimaan saattamista kesken lannoitevuoden. Edelleen hallituksen esitys merkitsee sitä, että lisäkustannusta, joka näin elinkeinolle aiheutuu, ei elinkeinon muussa verotuksessa miltei osin kompensoitaisi, ei edes alan ympäristöinvestointien rahoituksen lisäämiseksi.

Tästä syystä keskustan on ollut vaikea hyväksyä tällaisenaan hallituksen esitystä. Me olemmekin esittäneet omia jonkinmoisia muutoksia tähän hallituksen esitykseen. Näistä yksityiskohtaisista muutoksista ja meidän muista perusteistamme omien muutostemme taustaksi haluamme kuitenkin tarkemmin keskustella ja puhua ensi tiistain istunnossa siitä syystä, että tulemme myös muut listalla olevat ympäristöverot esittämään käsiteltäväksi ensi viikon tiistaina.

Herra puhemies! Siis ehdotankin, että lain käsittely siirrettäisiin ensi tiistain istuntoon.

Ed. Tenhiälä: Herra puhemies! Kuten ed. Pekkarinen totesi, olisi erittäin merkityk-

sellistä, että edustajat tutustuisivat lain sisältöön huomattavasti paremmin. Jotta aikaa jäisi, kannatan ed. Pekkarisen ehdotusta, että asia jäisi pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puheenvuoron käyttäjiä esittämään näkemyksen pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Tenhiälän kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Pekkarisen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

7) Ehdotukset laiksi polttoaineverosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 122

Lakialoitteet n:ot 83 ja 95

Toivomusaloitteet n:ot 156/1987 vp. ja 142/1988 vp.

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67

Suuren valiokunnan mietintö n:o 165

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 165. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Soininvaara: Herra puhemies! Valiokunnan mietinnössä on erikseen kansandemokraattien ja erikseen keskustan vastalauseet. Minun tarkoituksenani on tehdä vielä kolmas hallituksen esityksestä poikkeava esitys. Näille kaikille kolmelle esitykselle on yhteistä esitys rikkiverosta, joka on opposition kesällä toimineen haittaverotyöryh-

män aikaansaannos. Erot koskevat suhtautumista hallituksen esittämään hiilidioksidiveroon.

Keskusta on suureksi pettymykseksi esittänyt hallituksen hiilidioksidiveroa hylättäväksi. Kesällä meillä vielä oli suuri yksimielisyys siitä, että luontoa rasittavaa toimintaa olisi verotettava. Keskustan rohkeus näyttää loppuvan nyt, kun sanat olisi muutettava teoksi. Toki rikkivero on parempi energiaverotuksen muoto kuin hiilidioksidivero, mutta se ei tarkoita sitä, ettei myös hiilidioksidivero vielä liikenteen polttoaineisiin painotettuna olisi sekin hyvä ja kannatettava vero.

Kansandemokraattien vastalauseessa esitetään sekä hiilidioksidiveroa että rikkiveroa. Tässä vihreiden ja kansandemokraattien käsitykset kulkevat samaan suuntaan. Kansandemokraattien tarkoitus lienee aivan hyvä, mutta he ovat innostuneet vähän liikaa lyijyttömästä bensiinistä esittäessään lyijyllisen ja lyijyttömän bensiinin hintaeroksi 80 penniä. Lyijytön bensiini on toki ympäristön kannalta parempi, mutta ei niin kovin paljon parempi vaihtoehto. Siksi hallituksen esittämä hintaporrastus 27 penniä tuntuu riittävältä. Lyijytön bensiini on merkittävästi parempi vaihtoehto vasta, kun sitä käytetään yhdessä katalyyttipuhdistimen kanssa.

Kannustaako suurempi verohelpotus lyijyttömälle bensiinille katalyyttipolttimen hankintaan? Ei kannusta, sillä lyijytöntä bensiiniä voi käyttää myös moottoreissa, joissa ei ole katalyyttipoltinta. Entä kun autossa on katalyyttipoltin, kannustaako lyijyttömän bensiinin suurempi hintaero silloin käyttämään lyijytöntä bensiiniä? Ei kannusta, sillä katalyyttipolttimen kanssa on joka tapauksessa pakko käyttää lyijytöntä bensiiniä. Tältä osin kansandemokraattien esitys on vähän yliohtavaa.

On harhaanjohtavaa antaa lyijyttömälle bensiinille vihreän terveysbensiinin imagoa, koska tulevaisuudessa lyijytön bensiini tulee joka tapauksessa olemaan pääasiallinen polttoaine. Koska on pyrittävä sellaiseen liikenteen verottamiseen, jossa veron painopiste siirretään auton hankinnan verottamisesta sen käytön verottamiseen, kansandemokraattien esitys on harkitsematon.

Niinpä teenkin oman pohjaehdotuksen, jonka ajatuksena on hyväksyä hallituksen hiilidioksidiverolaki valiokunnan esittämässä

muodossa ja sen lisäksi ehdotus rikkiverosta siten, kuin on ehdotettu lakialoitteessa n:o 83 tai I vastalauseessa.

Herra puhemies! Ehdotan siis, että eduskunta hyväksyisi ensimmäisenä lakina valtiokunnan esittämän lakiehdotuksen ja että I vastalauseessa ehdotetun toisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin tuo lakiehdotus.

Lyhyt kertaus: Hallitus esittää hiilidioksidiveroa ilman rikkiveroa, keskusta esittää rikkiveroa ilman hiilidioksidiveroa, vihreät ja kansandemokraatit molemmat esittävät sekä hiilidioksidiveroa että rikkiveroa, mutta kansandemokraatit esittävät suurempaa eroa lyijyttömän ja lyijyllisen polttoaineen välille. Minun esityksessäni hiilidioksidivero hyväksyttäisiin hallituksen esittämässä muodossa.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Soininvaara kritisoi meitä siitä, että me olemme valmiita antamaan lyijyttömälle bensiinille jonkinlaisen erityisverokohtelun vielä tässä vaiheessa. Kyllä me pidämme lyijytöntä bensiiniä, kun kulutustottumukset ovat vielä sellaiset, että vain 10—20 prosenttia autoista käyttää sitä, ja kun näköpiirissä on, että puolet pystyy sitä käyttämään lähiaikoina, niin kyllä me pidämme lyijytöntä bensiiniä terveysterveystottumusten muuttamisen kannalta. Enkä voi siltä osin hyväksyä kritiikkiä, mitä ed. Soininvaara meitä kohtaan esitti.

Hän on siinä kyllä ihan oikeassa, että bensiini yleisesti ottaen on myrkkyyä, mutta kyllä lyijyttömän bensiinin tietyt edut raskasmetallipäästöjen supistamisessa ovat sitä suuruusluokkaa, että toivoisimme kulutustottumusten muuttuvan siihen suuntaan. Parhaiten sitä voidaan auttaa pitämällä ainakin toistaiseksi hintaa alhaisempana kuin lyijyllisen bensiinin.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Ed. Soininvaaralle ensinnäkin toteaisin, että kun oppositioryhmät viime kesänä kartoittivat omat ympäristöveroajatuksensa, siinä yhteydessä yhteinen tahtomme oli kehittää sellainen ympäristöverojärjestelmä, jolla on todella tuotantoprosesseja, energiantuotantoa ja kulutusta ohjaava, ympäristön kannalta järkevämpään, terveempään suuntaan ohjaava vaikutus. Tästä kai, ed. Soininvaara, olemme

yksimielisiä, että ei näillä hallituksen esityksillä ole juurikaan, juuri minkäänlaista ohjaavaa vaikutusta. Tämä onkin suurin kritiikkimme hallituksen esitystä kohtaan.

Kun oppositioryhmät omat esityksensä tekivät, me esitimme rikinpäästöveroa, typenpäästöveroa, kloorinpäästöveroa ja fosforiveroa, mutta emme esittäneet hiilidioksidiveroa yhteisessä esityksessämme. Haluan tämän ed. Soininvaaralle vain tässä lyhyesti muistuttaa. Keskusta on omassa vastalauseessaan näistä oppositioryhmien yhteisistä ehdotuksista esittänyt rikinpäästöveroa aivan samaan tapaan kuin muutkin suuremmat oppositioryhmät. Sen sijaan emme todella ole esittäneet hiilidioksidiveroa juuri siitä syystä, että sillä ei mielestämme ole juuri minkään vertaista ohjaavaa vaikutusta.

Olisi voinut ehkä ajatella, että polttoainelle olisi tämän suuntainen vero hyväksytty, mitä hallitus esittää. Kuitenkin näiltäkin osin hallituksen esitykseen voidaan kohdistaa hyvin vahvaa kritiikkiä. Yksi kritiikin keskeisiä aiheita on se kohta, mikä täällä on jo noussut esille. Kun hallitus esittää esimerkiksi liikenteen polttonesteiden ympäristöveroa, se samalla kertoo on, toisin kuin hallituksen esityksen yleisperusteluihin on kirjattu, esittämässä tuota veronkorotusta erittäin tuntuvana myös lyijyttömälle bensiinille. Lähes 30 penniä litralta korotusta myös lyijyttömälle bensiinille on meidän mielestämme jotenkin aivan vääroppinen ajatus tässä tilanteessa. Kumminkin huolimatta niistä ongelmista, mitä lyijyttömänkin bensiinin käyttöön liittyy, joka tapauksessa lyijytön on paljon edullisempaa ympäristön kannalta, monin tavoin toivottavampaa sen käyttö kuin lyijyllisen.

Muun muassa tämän tapaisista syistä me emme ole oikein olleet innostuneita siihen, että tämä hallituksen hiilidioksidivero läpi vietäisiin. Hallitus itse arvioi, että hiilidioksidivero vähentäisi esimerkiksi nestemäisten polttoaineiden käyttöä noin yhdellä prosenttiosuudella. Sen suurempaa ohjaavaa vaikutusta edes hallituksen omien arvioiden mukaan tällä esityksellä ei ole.

Herra puhemies! Tässä yhteydessä, pitemmittä puheita, ehdotan, että tämä hallituksen esitys pantaisiin tässä vaiheessa pöydälle eduskunnan ensi tiistaina pidettävään istuntoon; silloin tarkemmin ja perusteellisemmin tähän asiaan on tarkoitus paneutua.

Ed. Tenhiälä: Herra puhemies! Keskustan vastalauseesta käyvät ilmi ne perustelut, minkä takia olemme tällä kannalla: erityisesti sen vuoksi, että pahimpia ympäristöongelmia, joihin voidaan vaikuttaa ympäristöveuroilla, ovat rikkidioksidipäästöt ja typen oksidien päästöt. Näihin kohdistuvat haittavert vähentäisivät myös hiilidioksidipäästöjä. Toisaalta sen perusteella, mitä ed. Pekkarinen totesi, ja kun asia on myös sisällöltään hyvin merkityksellinen ja tärkeä, niin kannatan hänen tekemäänsä ehdotusta pöydällepanosta.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Tenhiälän kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Pekkarisen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

8) Ehdotus laiksi kotimaasta tapahtuvaan aluksen hankintaan myönnettävistä korkotulilainoista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 191
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69
Suuren valiokunnan mietintö n:o 166

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 166. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—4, 7 ja 8 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, lain uusi nimike, johtolause ja lakiehdotuksen nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi julkisen talouden tutkimuskeskuksesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 161
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71
Suuren valiokunnan mietintö n:o 167

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 167. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi aluevaihdoista valtion ja YIT-Yhtymä Oy -nimisen osakeyhtiön välillä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 199
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72
Suuren valiokunnan mietintö n:o 168

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 168. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun lain 8 §:n kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 189
Talousvaliokunnan mietintö n:o 10
Suuren valiokunnan mietintö n:o 169

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 169. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotus laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 203
Toivomusaloite n:o 822/1988 vp.
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 27
Suuren valiokunnan mietintö n:o 170

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 170. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 5, 8, 12, 16, 17, 25 ja 28 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Ehdotus laiksi asumistukilain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 182
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 29
Suuren valiokunnan mietintö n:o 171

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 171. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3—5, 13 ja 19 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Ehdotus laiksi merenkulkulaitoksesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 148
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 9
Suuren valiokunnan mietintö n:o 172

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 172. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Almgren: Herra puhemies! Valtioneuvosto on varmaankin yleisesti ottaen viisas ja harkitsevainen ja koottu henkilöistä, joilla on kyky arvioida asioita kohtuullisesti. Valitettavaa on vain se, että lakeja valmistellessaan viisaat ihmiset eivät aina ota huomioon todellisten asiantuntijoiden lausuntoja

ja niistä nousevaa kokemusta. Esitys laiksi merenkululaitoksesta on esimerkkinä laiskasti toteutetusta harkinnasta.

Moite ei nouse siltä pohjalta, että merenkulupiirit ja luotsipiirit yhdistetään merenkululaitokseksi. Saattaa tosin olla, ja jotkut esimerkit viittaavat vahvasti siihen suuntaan, että tulevaisuus osoittaa tämänkin kaavailun virheelliseksi. Se nähdään aikanaan. Johtokunnan perustaminen saattaa olla nykyaikaiseen johtamistapaan pyrkimistä ja tehokkuuden tavoittelua. Jos tällä uudella järjestelmällä saadaan aikaan nopeutta ja tehokkuutta hallintoon, uudistus on saavuttanut tärkeän tavoitteen.

Moite kohdistuu siihen tosiasiaan, että merenkulupiirien lukumäärää tullaan vähentämään. On ilahduttavaa todeta, että liikennevaliokunnan mietinnössä viisaasti todetaan, että merenkulupiirejä ei tule ilman erityisen painavaa syytä supistaa nykyisestään. Se on hyvin sanottu. Kokemus kuitenkin osoittaa, että aina löytyy riittävä määrä hyvin koulutettuja perustelujen kirjoittajia huolehtimaan siitä, että pystytään kirjamaan erityisen painavat syyt. Valiokunta huomauttaa aivan oikein, että merenkulupiirejä ei saa muodostaa alueellisesti niin suuriksi, että pitkät ja hankalat etäisyydet vaikeuttavat niiden toimintaa.

Liikennevaliokunnan kirjoittama teksti osoittaa, että todellisuudessa valiokunta ei ole hyväksynyt sitä lakiehdotukseen sisältyvää ajatusta, että piirien lukumäärä tulee supistumaan nykyisestään. Aivan erityisen valitettavaa on, että Suomenlahdella tulee tapahtumaan suoranaisten onnettomuus. Ei näet tule riittämään se, että merenkuluhallitus on Helsingissä. Toimialakohtaiset intressit johtavat siihen, että Suomenlahden merenkulupiirin sijaintipaikka mitä ilmeisimmin tulee olemaan myös Helsingissä. Tämä on vakava virhe.

Moneen kertaan on osoitettu, että itäisen Suomenlahden suuret satamat Kotka ja Hamina lisäävät koko maan kannalta tärkeää liikennettä lähivuosina voimakkaasti. Jo nyt valtava enemmistö vientiliikenteestämme kulkee mainittujen suurten satamien kautta. Lähivuosina tapahtuva transitoliikenteen huikea kasvu korostaa Kotkan ja Haminan satamien tärkeyttä. Kaiken lisäksi kuljetettavien aineiden luonne on sellainen, että turvallisuuden vuoksi tarvittaisiin järjestelmä,

joka mahdollisimman hyvin takaa häiriöttömän merenkulun. Vain sellainen järjestely, jossa Suomenlahti on jaettu kahteen merenkulupiiriin, takaa mahdollisimman suuren turvallisuuden. Kotkan merenkulupiiri on säilytettävä.

Mietinnön vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus on ainoa, joka antaa varmuuden Kotkan merenkulupiiriin säilyttämisestä. Herra puhemies, siksi tulen äänestämään sen puolesta, sikäli kuin asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä tullaan tekemään vastalauseessa olevan lakiehdotuksen mukainen ehdotus.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Hallituksen esitys laiksi merenkululaitoksesta on erittäin väljä puitelaki. Äkkiä lukien tässä laissa ei sinänsä mitään puutteita ole. Meillä on kuitenkin tiedossa se, mitä tähän lakiesitykseen todellisuudessa sisältyy, ja se on juuri se, mistä ed. Almgren jo puhui, eli merenkulupiirien määrän vähentäminen neljään. Tämä merkitsisi sitä, että Pohjanlahdelle ja Suomenlahdelle nyt muodostettaisiin kumpaankin vain yksi piiri. Tästä seuraisi se, että hallintokeskus ja käytännön toiminnot etääntyisivät erittäin kauaksi toisistaan, jos puhutaan kilometreistä, niin jopa satojen kilometrien etäisyydelle toisistaan.

Täällä oli hyvin perusteltu näkemys siitä, miksi Suomenlahdella tarvitaan kaksi merenkulupiiriä. Kotkassa ja Haminassa on voimakasta satamatoimintaa, ja myös vaativia kuljetuksia suoritetaan läpikuljettujen muodossa Kotkan satamasta ja Haminasta. Mitä Pohjanlahteen tulee, niin onhan se nyt tietysti aika erikoinen tilanne, että syntyy niin suuri merenkulupiiri, että sen etäisyys laidasta laitaan on monta monta sataa kilometriä. Ei siinä käytännön läheistä ajattelua tunnu lainkaan olevan, jos lähdetäisiin siitä, että hallinto ja käytännön toiminta olisivat ykseys, josta ajattelusta odottaisi nykypäivänä lähdetävään.

Minusta nyt ollaan muodostamassa ylisuuria merenkulupiirejä, ja sillä on omat hyvin suuret ongelmalliset seurauksensa. Tämän maailman kovassa kansainvälistymisen prosessissa on uhkatekijöitä, mutta kyllä kansainvälistyvään ajatteluun kannattaisi sisällyttää myös opiksi ottaminen. Valiokunnassa on saatu tiedot siitä, että Ruotsissa tehtiin kertaalleen ratkaisu erittäin suurista meren-

esittänyt vaatimuksenaan keskushallinnon säilyttämistä Oulussa, joka sijainniltaan palvelisi paremmin myös Lapin lääninä. Oulun kaupunki puolestaan on rakentanut luotsipiirille uudet tilat, antanut lahjoitustontin, ja rakennukset ovat valmiina. Samassa yhteydessä on ruopattu väylä ja rakennettu uudet laiturit. Nyt sielläpäin kysytäänkin: Mitä on tämä poukkoileva keskushallintopäätös, kun on annettu rahoituksia Oulun aseman vahvistamiseen ja nyt on vaarana, että kalliit investoinnit jäävät seisomaan tyhjäksi, mikäli keskushallinto viedään Oulusta pois?

Liikennevaliokunta on mietinnössään korostanut, ettei merenkulkupiireistä tule tehdä alueellisesti niin suuria, että pitkät ja hankalat etäisyydet vaikeuttavat niiden toimia. Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että merenkulkupiirien lukumäärää ei tule ilman erityisiä syitä supistaa nykyisestään. Liikenneministeriön tuleekin tarkoin harkita hallinnon kehittämiseen liittyviä toimia valiokunnan yksimielisen ilmauksen pohjalta. Niin kuin valiokunnan puheenjohtaja täällä totesi, niin on kysymys siitä, supistetaanko kuudesta neljään vai eikö lainkaan supisteta. Rivien välistä valiokunnassa nähtiin tämä hyvin tärkeänä kysymyksenä juuri myös alueellisesti.

Mikäli hallintokeskus sijaitsee Merenkurkussa eikä Perämerellä, joudumme myös samassa yhteydessä muistuttamaan Perämeren arktisten herkkien olosuhteiden hankaluuksista. Jos hallintoyksikkö on Perämeren rannalla, niin on luonnollista, että katastrofitilanteessa apukin on nopeimmin saatavissa.

Eduskunnassa on tämänkin talven aikana käyty paljon kädenvääntöä siitä, onko vanhanaikainen aluepolitiikka olemassa, onko se kuollut vai vieläkö se hengittää. Monesti on tultu siihen tulokseen, että vanhanaikainen aluepolitiikka, jos sillä tarkoitetaan edellisen hallituksen harjoittamaa aluepolitiikkaa, on sellaisenaan kuollut ja nyt on syntynyt uuden poliittisen kulttuurin luoma aluepolitiikka. Mikäli olen ymmärtänyt, sen henki on se, että se hajautetaan eri hallintojen sisälle ja jokaista lakia säädettäessä myös huomioidaan alueellinen erilaisuus niin, että jokainen alue saa omaehtoisien toimintamahdollisuuden maakuntakeskusajattelun, ja sitä kautta myös tällainen alueellinen voimavara otettaihin hajautetusti käyttöön.

Nyt tämä laki on juuri sellainen, jossa aluepoliittista ajattelua pitäisi pitää ensisijaisena. Ei ole vain kysymys Suomen sisäpoliittisesta tilanteesta ja alueellisista eriarvoisuuksista, vaan siinä yhteydessä, kun sisämarkkinat vapautuvat läntiseen Eurooppaan, koko Suomi tulee olemaan liikenneseikkojen takia Euroopan kehitysalue. Ei kai niin kauan tarvitse miettiä ennen kuin ymmärretään, mitä Pohjois-Suomi nyt on vaatimassa mm. tässä, että merenkulkupiirejä ei lakkauteta ja keskushallintopaikkana Perämeren oma nykyinen keskuspaikka saa jatkaa ja vedättää koko Pohjois-Suomen elinkeinoelämää eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Henkilökohtaisesti tulen äänestämään vastalauseen mukaisesti ja toivon, että vähintäänkin Pohjois-Suomen kansanedustajat eri puolueista miettivät tämän lain tärkeyttä koko Pohjois-Suomen kannalta.

Ed. Nordman: Värderade talman, arvoisa puhemies! Den här diskussionen visar hur misstänksamt vi trafikutskottets medlemmar förhåller oss till det här lagförslaget.

Strävan att delegera beslutanderätt i olika sammanhang förtjänar att stödas, det här som en allmän princip. Men en varning för övertro på modellen "ju större förvaltningsenheter desto bättre" vill jag dock uttala.

Den här reformen garanterar inte att säkerheten till sjöss förbättras. En uppenbar risk finns för att de stora distrikt som föreslås betyder sämre övervakning och betjäning. Men det behöver ju inte nödvändigtvis bli så, såvida den delegerade beslutanderätten uttryckligen inte skall användas för att spara utgifter.

Trafikutskottet betonar, som här har framkommit flera gånger att sjöfartsdistriktet inte får bli för stora. God lokalkännedom och relativt korta avstånd är ju viktiga med tanke på betjäningen av sjöfarten och småbåtstrafiken, dvs. av ansvar för människorna till sjöss, vilket ju är det egentliga i det här sammanhanget. Antalet distrikt bör därför inte minska utan särskilt vägande skäl.

Utskottets påpekande om att servicen på både finska och svenska skall tryggas bör vara vägledande när distriktsgränserna be-

stäms och när huvudorterna och stödorterna fastställs. Det här är speciellt viktigt med tanke på vad som sker med Vasa- och Ålandsdistrikten.

Avvikande från rdm. Renko tror jag för min del att tillräckligt vägande sakskäl talar för Vasa om Vasa- och Uleåborgsdistrikten måste sammanslås.

Trafikuskottets krav på att trafikministeriet skall besluta om gränserna och orterna är principiellt riktigt. Den här typen av frågor bör avgöras av en person eller ett organ som bär parlamentariskt ansvar.

Arvoisa puhemies! Keskustelu täällä on osoittanut, kuinka epäillen ja varovasti me liikennevaliokunnan jäsenet suhtaudumme tähän lakiesitykseen. Pyrkimys päätösvallan delegoimiseen eri yhteyksissä ansaitsee tuen. Haluan kuitenkin varoittaa liiallisesta uskosta sellaiseen malliin, joka perustuu ajatuksen: mitä suuremmat hallintoyksiköt, sitä parempi. Merenkulkuhallinnon uudistus ei takaa turvallisuuden paranemista vesillä liikuttaessa. Päinvastoin on ilmeinen vaara, että liian suuret piirit merkitsevät valvonnan ja palvelujen heikkenemistä. Mutta näin ei kuitenkaan tarvitse välttämättä käydä, sikäli kuin delegoitua päätösvaltaa ei nimenomaisesti käytetä menojen säästämiseen. Voidaan käyttää myös muilla tavoin.

Liikennevaliokunta korostaa mietinnössään, niin kuin täällä monesti on todettu, etteivät merenkulkupiirit saisi muodostua liian suuriksi. Hyvä paikallistuntemus ja suhteellisen lyhyet välimatkat ovat tärkeitä merenkulun ja pienveneliikenteen, siis vesillä liikkuvien ihmisten, kannalta, ja ihmisten näkökulmasta tätä lähinnä on tarkasteltava. Tämän vuoksi piirien lukumäärää ei tule supistaa ilman erityisen painavia syitä.

Huomautuksen palvelujen turvaamisesta sekä suomen että ruotsin kielellä tulee olla ohjeellinen piirien rajoja, samoin kuin keskus- ja sivuhallintopaikkojakin määrättäessä, ja tämä on erityisen tärkeää Vaasan ja Ahvenanmaan piirin kohtaloa ajatellen. Haluan todeta, että toisin kuin ed. Renko uskon vahvasti, että puhtaasti asialliset tekijät puhuvat Vaasan puolesta, jos Vaasan ja Oulun piirit on yhdistettävä, mikä jää nähtäväksi ja liikenneministeriön päätettäväksi.

Liikennevaliokunnan vaatimus siitä, että

liikenneministeriön tulee päättää rajoista ja hallintopaikoista, on minusta periaatteellisesti oikea ja tärkeä. Parlamentaarisen vastuun tulee koskea juuri tällaisia kysymyksiä.

Ed. Kekkonen: Arvoisa puhemies! Täällä jo liikennevaliokunnan puheenjohtaja ansiokkaasti esitteli tehtyä mietintöä, ja hyvin valaisevasti sitä ovat käsitelleet muutkin jo täällä puhuneet. Sen verran käsittelyyn kyllä haluaisin tältäkin paikalta todeta, että en lyhyen ajan kuluessa, jonka eduskunnassa olen ollut, muista niin täydellisen kaksijakoista valiokuntakäsittelyä — tarkoitan tällä asiantuntijoita — kuin on tämän asian kohdalla ollut. On aivan selvästi ollut ryhmä, jota voitaisiin kutsua teorianherroiksi, ja sitten ryhmä, jotka mitä puhtaemmin ovat käytännön miehiä. Käytännön miesten ja ”teoriaherrojen” kannanotot ovat kyllä jyrkästi eronneet toisistaan, eli kovasti kaksinaipainen on ollut asiantuntijakuuleminen.

Periaatteessahan hallinto on hyvää silloin, kun sen olemassaoloa ei oikeastaan huomakaan. Tehtävänsä hyvä hallinto täyttää, kun se kykenee ratkaisemaan eteensä tulevat ongelmat nopeasti ja tehokkaasti. Suomessa merenkulun hallinto on toiminut ilmeisen hyvin. Kuusi merenkulkupiiriä ja kahdeksan luotsipiiriä ovat täyttäneet tehtävänsä. Poikkeuksellisen vaikeista luonnonolosuhteista huolimatta Suomi menestyy erinomaisesti kansainvälisessä vertailussa. Niin merenkulkijoiden kuin veronmaksajien yleisemminkin on aivan täysi syy olla merenkulkuhallintoon kutakuinkin tyytyväisiä, kuten mitä ilmeisimmin ovatkin, sillä muutoksia eivät ole vaatineet enempää alalla työskentelevät kuin muutkaan.

Mutta kuitenkin merenkulkuhallintoa ollaan muuttamassa. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi merenkululaitoksesta. Esitys merkitsee hallinnon muuttamista, aika jyrkkääkin muuttamista: kuudesta merenkulkupiiristä, kahdeksasta luotsipiiristä tulee neljä suuripiiriä, ja kun käytän ilmaisua suuripiiriä, niin kyllä se on aivan oikea ilmaisu. Todellakaan, ed. Rauramo, ihmisillä mitattuna ne piirit eivät ole suuria, mutta maantieteelliset välimatkat tekevät niistä suorastaan jättimäisiä.

Kun on kysymys merestä ja merenkulusta, tärkeintä kaikesta tietenkin on turvallisuus.

Miten maksimoida turvallisuus merellä, joka tunnetusti on armoton?

Suomalaisittain ehkä kattavin näköala merenkulun turvallisuuteen avautuu itäisen Suomenlahden satamista. Kotkan piirin satamien kautta kulkee liki puolet koko maan viennistä. Tuonnin määrä on sekin reilusti yli kolmanneksen. Ympäristön kannalta vaarallisin liikenne, kemikaalitransito, alkaa olla sataprosenttisesti Kotkan ja Haminan satamissa. Matkustajaliikennekin laajenee voimakkaasti koko ajan. Mutta kuitenkin, Suomenlahden merenkulun hallinnollinen keskus hallituksen esityksen mukaan on uhkaavasti siirtymässä kohti Helsinkiä kauas sieltä, missä Suomenlahden merenkulun riskit ovat. No, hallinto on erikseen ja toiminta erikseen, jos haaveri sattuu. Näinhän asiaan suhtautuu hallintobyrokraatti. Mutta kun juuri niin ei ole. Hallintofilosofisestikaan tämä hallituksen esitys ei oikein kestä. Hallinto ja toiminta eivät ole erotettavissa, kun vahinko tapahtuu. Mikä on se "maa", Helsingin, jossa ollaan viisaista, kun "merellä" Kotka—Hamina—Oulu sattuu vahinko?

On aivan ilmeistä, että jos tämä esitys merenkulun hallinnon muuttamiseksi jyrätään läpi, sitä voinee kutsua sudeksi jo syntyessään.

Arvoisa puhemies! Ehdotan tämän asian panemista pöydälle eduskunnan ensi tiistain täysistuntoon.

Ed. Rauramo: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä n:o 148 ehdotetaan säädettäväksi laki merenkulkulaitoksesta. On huomattavaa, että aikaisemmin ei ole ollut erillistä merenkulkulaitosta ja sen piiriorganisaatiota koskevaa lakitasoista säädöstä.

Niin kuin täällä on jo käynyt ilmi, ehdotuksessa on tarkoitus yhdistää tiettyjä merenkulkuun liittyviä toimintoja. Yhdistämällä piiriorganisaatioita pyritään niille samalla siirtämään nykyistä enemmän päätösvaltaa. Tätä valiokunta piti hyvänä. Valiokuntakäsittelyn aikana lakiin liittyvä asetus muuttui siten, että liikenneministeriö päättää piirien lukumäärän ja niiden hallintopaikat merenkulkulaitoksen johtokunnan sijasta. Tätä valiokunta piti myös hyvänä.

Se, mikä tässä esityksessä puhuttaa, on merenkulkupiirien määrän supistaminen kuudesta neljään. Tähän vedoten on tuotu esille mm. merenkulun turvallisuuden mah-

dollinen huononeminen. Asiantuntijalausuntoja tutkiessa huomio kiinnittyy kuitenkin siihen, että merenkulun turvallisuutta ei juurikaan aseteta kyseenalaiseksi tästä muutoksesta riippumatta johtuen siitä, että toimeenpaneva henkilökunta pysyy uudistuksen jälkeen entisillä toimipaikoillaan. Kiistan päätehtijäksi nousevat alue- ja kielipoliittiset asiat. Eri alueiden edustajia kuunnellessa on tullut väistämättä mieleen, että lähes jokainen Suomen satamakaupunki tarvitsisi oman merenkulkupiirin.

Arvoisa puhemies! Henkilökohtaisesti näen, että lakiehdotus parantaa merenkulkuhallinnon toimivuutta, ja näin ollen pidän lakia sekä uudistavana että kannatettavana.

Arvoisa puhemies! Lopuksi kannatan ed. Kekkosen pöydällepanoehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun on tehty kannatettu ehdotus asian pöydällepanosta, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kekkonen ed. Rauramon kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Kekkosen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

15) Ehdotus laiksi pellonraivausmaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 145

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

16) Ed. Tennilän ym. lakialoite n:o 102 laiksi pankkien perimien palvelumaksujen kieltämisestä

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään pankkivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Tässä maassa jahdataan, niin kuin oikein onkin, aina ankarasti pankkirosvoja. Kaikkein suurimmat, laillista pankkiryöväystä harjoittavat ovat kuitenkin hyvin arvostettuja herroja meidän maassamme, siis liikepankkien johtajistot. Pankkien ahneushan on kasvanut erittäin voimakkaasti. Korot ovat hirvittävän korkeita, ja nyt on sitten otettu käyttöön vielä nämä pankkimaksutkin, joilla jo viime vuonna kerättiin yli 3 000 miljoonaa markkaa pankkien asiakkailta. Jotakin nyt "tarttee" ruveta tekemään pankkien kasvavaa ahnehtimista vastaan pankkien mahdin rajoittamiseksi.

Me ehdotamme säädettäväksi lakia, jolla pankkimaksut kielletään. Lakiehdotuksesamme on lueteltu ne toiminnot, joista pankki ei voi periä erillistä maksua. Pankkithan saavat jo korkoina ihmisiltä rahaa hyvinkin paljon kassoihinsa voittoina. SYPin voitto viime vuonna oli yli 1 000 miljoonaa ja niin oli KOPinkin. Kyllä se korkoetu, joka jo on, saa riittää, ja siinäkin on liikaa, korot ovat liian korkeita.

Minusta pankkimaksusta, joka hyvin laajasti ihmisiä puhuttaa ja myös eri poliittisia ryhmiä näyttää puhuttavan, kannattaisi käydä nyt kunnollinen keskustelu. Siksi ehdotan, että lakialoite jätetään pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää

valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puheenvuoron käyttäjiä ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Tennilä ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Tennilän ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon

17) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70 (K n:o 11)

18) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 73 (HE n:o 212)

19) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 74 (HE n:o 208)

20) Talousvaliokunnan mietintö n:o 12 (HE n:o 151)

21) Talousvaliokunnan mietintö n:o 13 (HE n:o 152)

22) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 21 (HE n:o 168)

23) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13 (HE n:o 170)

24) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 14 (HE n:o 214)

25) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 28 (A n:o 30)

26) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 30 (HE n:o 193)

27) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 31 (HE n:o 154)

28) Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 11 (HE n:o 180)

29) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 75 (HE n:o 185)

30) Talousvaliokunnan mietintö n:o 11 (HE n:o 150)

31) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 21 (HE n:o 215)

32) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 22 (HE n:o 188)

33) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15 (HE n:o 144)

34) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10 (HE n:o 153)

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.26.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

